

Rodzicu, zaobserwuj...(rozwój fizyczny i samodzielność)

Czy Twoje dziecko, w zakresie **rozwoju motoryki dużej i małej**, potrafi:

- jeździć na dwukołowym rowerku?
- wchodzić i schodzić ze schodów naprzemiennie bez trzymania?
- skakać na jednej nodze na odcinku kilku metrów?
- stać na jednej nodze z zamkniętymi oczami?
- skakać przez skakankę?
- planować działania, mówiąc, co robi?
- powtarzać określone sekwencje ruchowe?
- łapać i rzucać piłkę?
- tworzyć rysunki tematyczne, rysować człowieka, używając prostego schematu ciała, narysować kwadrat, linie ukośne?
- prawidłowo trzymać ołówek w trzech palcach?
- ciąć nożyczkami wzdłuż linii?

Czy Twoje dziecko jest zupełnie **samodzielne** w zakresie samoobsługi i potrafi samodzielnie wykonać poniższe przykładowe czynności:

- zapinanie guzików?
- zakładanie i zdejmowanie odzieży?
- zawiązywanie sznurowadeł?
- posługiwanie się sztućcami?
- jedzenie różnorodnych potraw?
- dbanie o porządek, mycie się?

Czy Twoje dziecko zachęcane jest do przygotowywania posiłków z rodzicami: lepienia pierogów, wałkowania ciasta, wykrawania ciasteczek, nakrywania do stołu?

Rodzicu, wykonaj zadania z dzieckiem:

- Pobaw się z dzieckiem piłkami różnej wielkości i różnego ciężaru. Rzucajcie nawzajem do siebie kolejne piłki. Zaobserwuj, czy piłka rzucona jest celnie (trafia do Twoich rąk), czy zadanie zostało wykonane dokładnie i z odpowiednią siłą?
- Poproś dziecko o zapięcie guzików, zawiązanie sznurowadła, przecięcie papieru nożyczkami po wyznaczonej linii. Zaobserwuj, czy dziecko wykonuje to zadanie sprawnie.

Rodzicu, zaobserwuj...(koncentracja ,pamięć)

Czy Twoje dziecko:

- potrafi podczas zabawy tematycznej skupić się na wykonywanych czynnościach?
- porzuca zabawki bez wyraźnego powodu, nie potrafiąc zająć się niczym dłużej?
- z trudem odrywa się od zajęcia, gdy prosisz je o wykonanie innej czynności?
- doprowadza różne czynności do końca (np. rysowanie), bo jest zainteresowane rezultatem końcowym?

Rodzicu, wykonaj zadania z dzieckiem:

- Poproś dziecko o wykonanie rysunku na dowolny temat i zaobserwuj, czy jest zainteresowane rezultatem.

Czy Twoje dziecko:

- łatwo zapamiętuje wierszyki, rymowanki lub piosenki?
- potrafi uważnie słuchać tego, co mówisz, i pamięta Twoje polecenia?
- posiada odpowiedni zasób wiedzy o świecie, o życiu przyrody i ludzi?
- dobrze orientuje się w najbliższym otoczeniu, np. wie, jak się nazywa, ile ma lat, gdzie mieszka, czym się różni lato od zimy?
- potrafi opowiedzieć o obejrzanym filmie lub przeczytanej bajce?
- umie określić z pamięci, jak pachnie i smakuje np. ogórek, jabłko, cytryna?
- opowiedzieć, jak wyglądał bohater w oglądanej wcześniej książce lub obejrzanym filmie?

Rodzicu, wykonaj zadania z dzieckiem:

- Przeczytaj dziecku ciekawą bajeczkę. Zadaj dziecku kilka pytań, m.in. o imiona bohaterów, ich przygody, zakończenie historii.
- Naucz się z dzieckiem na pamięć przez powtarzanie kilku rymowanek, np. „Entliczek pentliczek, czerwony stoliczek...”

Rodzicu, zaobserwuj...(rozwój językowy)

Czy Twoje dziecko:

- chętnie opowiada o tym, co widzi na obrazku?
- potrafi opowiedzieć o swojej rodzinie, o swoim zwierzątku, o ulubionych zabawkach?
- mówi zrozumiale dla Ciebie i innych?
- chętnie rozmawia z innymi dziećmi?

Rodzicu, wykonaj zadania z dzieckiem:

- Przygotuj książkę z dużą ilością obrazków. Poproś, aby dziecko nazywało obrazki.
- Opowiadajcie sobie o wszystkim, wykorzystujcie do tego historyjki, ilustracje, bajki itp.

Rodzicu, zaobserwuj...(nauka czytania, pisania)

Czy Twoje dziecko potrafi:

- odróżniać słuchowo wszystkie głoski (zdolność ta nosi nazwę słuchu fonemowego)?
- dzielić słowa na sylaby i głoski (zdolność ta nosi nazwę analizy słuchowej), np.:
 - podzielić słowo na sylaby: „koty” [ko-ty],
 - podzielić na głoski słowo składające się z dwóch lub trzech głosek: „kot” – [k-o-t],
 - wyodrębnić z podanego słowa pierwszą i ostatnią głoskę?
- łączyć głoski w słowa (zdolność ta nosi nazwę syntezy słuchowej), np. złożyć słowo z usłyszanych głosek: [m-a-k] – „mak”?
- wskazywać rymujące się słowa, np. maki-róże-raki?

Rodzicu, wykonaj zadania z dzieckiem:

- Zaprosz dziecko do zabawy. Powiedz, że jesteś zepsutym robotem, a dziecko odgaduje, co mówi robot. Wymawiaj słowa głoskami (spółgłoski wymawiaj krótko: np. „l” zamiast „ly”): r-a-k, s-o-k, l-a-s, k-o-t itp.
- Zaprosz dziecko do zabawy. Powiedz, że dziecko jest zepsutym robotem, a Ty zadajesz robotowi słowa do powtórzenia. Robot powtarza słowa głoskami. Zaproponuj słowa: ul, mak, dom, ser itp.
- Przeczytaj z dzieckiem rymowany wierszyk i zapytaj je o rymujące się słowa.

Czy Twoje dziecko potrafi:

- znajdować szczegóły, którymi różnią się prawie identyczne obrazki (zdolność ta nosi nazwę spostrzegawczości wzrokowej)?
- układać puzzle?
- układać obrazki (pocztówki) pocięte na części?
- sprawnie rysować (rysunki są bogate w szczegóły)?
- wyszukiwać figury geometryczne, z jakich składają się obiekty na obrazkach?
- wyszukiwać identyczne znaki graficzne?
- różnicować elementy liter, np. „owal” (kółeczko), „laskę”, „kreskę”, i dostrzegać je w literze?

Rodzicu, zaobserwuj...(myślenie)

Czy Twoje dziecko:

- rozumie pojęcia związane z przestrzenią, np. nad, pod, za, obok?
- wskazuje kierunki na kartce papieru, np. góra-dół, lewo-prawo?
- odróżnia kierunki lewo-prawo?
- rozumie i umie określić stosunki czasowe i ilościowe w praktycznym działaniu?
- potrafi sklasyfikować (posegregować, pogrupować) przedmioty wg przeznaczenia, kształtu, koloru i wielkości?
- umie dodawać i odejmować w zakresie 10 w pamięci lub na palcach?
- poprawnie i szybko przelicza elementy zbioru w zakresie 10?
- nie myli się przy przeliczaniu i odróżnia prawidłowe liczenie od błędnego – wykrywa i koryguje pomyłki popełniane w przeliczaniu przez inne osoby i siebie samego?
- potrafi samodzielnie nazwać figury geometryczne?
- prawidłowo ustawia elementy zbioru od najmniejszego do największego, np. układa patyczki od najkrótszego do najdłuższego?
- zna pojęcia: tyle samo, więcej, mniej?
- zna porządkowy aspekt liczby? używa poprawnie zwrotów „pierwszy, drugi, ostatni...”
- umie spostrzegać równoliczność zbiorów pomimo zmiany układu przestrzennego ich elementów, czyli dziecko rozumie, że 10 fasolek w ręczce to tyle samo, co 10 fasolek ułożonych w rzędek (dzieci niegotowe do nauki matematyki kierują się przede wszystkim doznaniami wizualnymi i są przekonane, że 5 arbuza to więcej niż 5 jabłek, bo arbuzy są większe)?
- jest samodzielne przy wykonywaniu zadań czy oczekuje pomocy?
- jest dobrze zmotywowane do rozwiązywania zadań?

Rodzicu, wykonaj zadania z dzieckiem:

- Zaprosz dziecko do zabawy. Powiedz, że bawicie się w pozowanie do filmu: dziecko jest aktorem, które ma próbę, a Ty jako reżyser prosisz:
 - Podnieś lewą rękę do góry.
 - Usiądź na krześle. Wstań i zrób dwa kroki w lewo.
 - Pomachaj do mnie prawą ręką. Patrz w prawo.
 - Powiedz, co jest nad tobą, za tobą, przed tobą, obok ciebie.
- Zaprosz dziecko do zabawy. Połóż przed nim guziki i poproś, aby je posegregowało ze względu na cechy, np.: duże i małe, z dwiema dziurkami i czterema dziurkami, białe i czarne.
- Zaprosz dziecko do zabawy. Połóż przed nim guziki (około 10) i poproś, aby je ułożyło w rzędzie i policzyło.

Rodzicu, zaobserwuj...(rozwój emocjonalno-społeczny)

Czy Twoje dziecko:

- rozumie podstawowe zasady i normy społeczne oraz potrafi się do nich dostosować (np. bez oporu respektuje zasady ustalone przez wychowawcę i całą grupę)?
- uświadamia sobie, że jest częścią społeczności (grupy rówieśniczej) i wie, że powinno dbać o siebie, ale również zwracać uwagę na innych (np. podczas wykonywania pracy plastycznej chętnie pożyczy koledze kredki; podzieli się kanapką, kiedy kolega jest głodny; pilnuje siebie i kolegi podczas wycieczki grupowej)?
- rozumie znaczenie obowiązku i odpowiedzialności za siebie (np. wstaje rano do przedszkola bez większych oporów, bo rozumie, że powinno tam pójść)?
- jest krytyczne wobec własnych poczynań i wie, co jest dobre, a co jest niebezpieczne (np. podczas biegania potrafił kolegę i przepraszają go; nie wychodzi samodzielnie z przedszkola do domu, bo wie, że to niebezpieczne)?
- z łatwością dostosowuje się do poleceń osób dorosłych (np. wykonuje zadanie polecane przez nauczyciela bez buntowania się, obrażania czy strachu)?
- chętnie bawi się z rówieśnikami, dostrzegając potrzeby własne oraz innych (np. zgodnie bawi się klockami, dzieląc się z innymi)?
- potrafi rozstać się z Tobą bez nadmiernego napięcia emocjonalnego, które wywołuje strach, a nawet lęk?
- opowiada o swoich przeżyciach i umie w prosty sposób określać swoje potrzeby emocjonalne (np. mówi, że było smutne, bo...; złościło się z powodu...; bało się...)?
- panuje nad emocjami, szczególnie nad złością?

Rodzicu, wykonaj zadania z dzieckiem:

- Zaobserwuj swobodną zabawę swojego dziecka z rówieśnikami (np. podczas uroczystości urodzin w domu albo podczas zabawy z kolegami w pokoju dziecka lub na podwórku). Zobacz, czy Twoje dziecko bawi się zgodnie, potrafi dzielić się zabawkami, czy samodzielnie inicjuje pomysły do zabawy, czy narzuca swoją wolę innym, czy wręcz przeciwnie – podporządkowuje się.
- Opracuj wspólnie z dzieckiem regulamin/umowę dotyczącą wypełniania obowiązków domowych. Zanotujcie w ciekawy dla dziecka sposób, np. na dużym arkuszu papieru, następujące punkty regulaminu: 1) sprzątam po sobie zabawki, 2) wieczorem samodzielnie przygotowuję ubrania na następny dzień. Ustal z dzieckiem pozytywne konsekwencje ich respektowania (np. za codzienne wykonywanie tych zadań przez tydzień dziecko pójdzie w nagrodę do kina. Jeżeli nie wywiąże się z umowy, nagroda nie zostanie zrealizowana).
- Przeczytaj dziecku bajkę lub opowiadanie, a następnie zapytaj, co przeżywał bohater. Zachęć dziecko do tego, aby w wypowiedzi znalazły się nazwy uczuć, emocji (np. radość, gniew, złość, zmartwienie, smutek, przyjaźń). Zastanów się, czy dziecko rozumie te określenia i potrafi ich używać.
 - Zagraj z dzieckiem w „Karty uczuć”. Powycinajcie wspólnie ze starych gazet, czasopism zdjęcia/rysunki ludzi z wyraźnie widoczną mimiką twarzy. Następnie na zmianę odpowiadajcie: Co ta mina oznacza? Nazywajcie emocje odczuwane przez postacie. Wymyślajcie różne historie, które mogła przeżywać dana osoba. Zaobserwuj, czy dziecko zazwyczaj prawidłowo odczytuje rodzaj emocji.
 - Zagraj z dzieckiem w prostą grę planszową, np. w „Chińczyka”, lub w karty, np. w „Piotrusia”. Zaobserwuj, jaka jest siła emocji dziecka podczas przegrania. Jak dziecko radzi sobie z emocjami?

Rodzicu, zaobserwuj...(integracja sensoryczna, zmysłowa)

Czy Twoje dziecko:

- toleruje dotyk podczas: mycia włosów, obcinania paznokci, ciepłej i zimnej kąpieli, trzymania za rękę, nagłego dotknięcia przez inną osobę, wkładania wełnianych rękawiczek, noszenia określonych ubrań, jedzenia potraw o różnej konsystencji, chodzenia boso, malowania rękoma, lepienia z plasteliny, trzymania przyborów do rysowania?
- lubi być w ruchu, bawić się na podwórku i placu zabaw (np. bez strachu kręcić się na karuzeli, huśtać się na huśtawkach, chętnie i z umiarem biegać, skakać, wspinać się, chodzić równo po krawężniku)?
- dobrze znosi: nagły i głośny dźwięk, przebywanie w hałasie?
- potrafi skupić uwagę na wykonywanym zadaniu w hałaśliwym miejscu (np. ogląda z zainteresowaniem, bez rozpraszania się książkę podczas rozmowy dorosłych)?
- toleruje różny rodzaj światła (np. niespecjalnie przeszkadza mu jaskrawe światło słoneczne, jaskrawa lampa)?
- nie narzeka na zmęczenie oczu podczas oglądania telewizji, książek, podczas rysowania?
- nie wykazuje rozdrażnienia podczas patrzenia na jaskrawe przedmioty?
- potrafi różnicować smaki i zapachy (wie, jak pachnie i smakuje dana potrawa, większość potraw lubi jeść)?

Rodzicu, wykonaj zadania z dzieckiem:

- Przygotuj duży pojemnik z ryżem. Włóż do środka kilka przedmiotów o różnej fakturze, wielkości. Poproś dziecko, aby włożyło jedną rękę do ryżu i wyszukało dowolny przedmiot. Niech powie, czując po dotyku – co to jest za przedmiot i z czego jest wykonany? Zaobserwuj, czy dotykowa zabawa sprawia dziecku radość. A może dziecko odczuwa wyraźny dyskomfort?
- Pobaw się z dzieckiem w „Czarodziejską orkiestrę”. Wymyślcie i wykonajcie ciekawe „czarodziejskie” instrumenty perkusyjne, np. talerze z dwóch pokrywek od garnków, grzechotkę z puszki po napoju, do której wsypcie trochę grochu, bębenek ze starego garnka, w który uderzać będziecie łyżkami, itp. Następnie uderzajcie na zmianę w dowolnym lub ustalonym rytmie. Zaobserwuj, czy podczas Twojego głośnego grania dziecko nie zasłania uszu na znak dyskomfortu, czyli nadwrażliwości na dźwięki. A może wręcz przeciwnie – dziecko uderza bardzo mocno w instrumenty i sprawia mu to wyraźną radość, poszukuje zdecydowanych wrażeń słuchowych?

Zaobserwuj, czy podczas wspólnego posiłku przy stole dziecko nie narzeka na smaki i zapachy.

Skorzystaj z załącznika *Masażyk całej ręki (wskazówki profilaktyczno-terapeutyczne)*. Zgodnie z instrukcją na karcie wykonaj z dzieckiem stymulację dotykowo-propryoceptywną, która pozwoli dziecku uwolnić napięcie mięśni rąk i przygotować rękę do pisania. Wykonuj dziecku taki masażyk 2 razy w tygodniu, zawsze przed rysowaniem lub pisanie.

Zalecana literatura

Dla Rodziców dzieci w wieku przedszkolnym, jeśli chcą wiedzieć nieco więcej...

Bogdanowicz M., *Ryzyko dysleksji. Problem i diagnozowanie*, Gdańsk 2003, 2005

Bogdanowicz M., *Ryzyko dysleksji, dysortografii i dysgrafii. Skala ryzyka dysleksji wraz z normami dla klas I i II*, Gdańsk 2011 Bogdanowicz M., Adryjanek A., Rożyńska M., *Uczeń z dysleksją w domu*, Gdynia 2007

Faber A., Mazlish E., *Jak mówić, żeby dzieci nas słuchały. Jak słuchać, żeby dzieci do nas mówiły*, Poznań 1993

Gordon T. *Wychowanie bez porażek*, Warszawa 1998

Gruszczyk-Kolczyńska E., *Dzieci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się matematyki. Przyczyny, diagnoza, zajęcia korekcyjno-wyrównawcze*, Warszawa 2006

Gruszczyk-Kolczyńska E., Zielińska E., *Dziecięca matematyka. Książka dla rodziców i nauczycieli*, Warszawa 2007 Gruszczyk-Kolczyńska E., Zielińska E., *Wspomaganie dzieci w rozwoju do skupiania uwagi i zapamiętywania. Uwarunkowania psychologiczne i pedagogiczne, programy i metodyka*, Warszawa 2005

Gruszczyk-Kolczyńska E., Zielińska E., *Wspomaganie rozwoju umysłowego czterolatków i pięciolatków. Książka dla rodziców, terapeutów i nauczycieli przedszkola*, Warszawa 2004

Gruszczyk-Kolczyńska E., Zielińska E., *Wspomaganie rozwoju umysłowego czterolatków i pięciolatków. Pakiet pomocy*, Warszawa 2004

Spock B., *Rodzicom o dzieciach*, Poznań 1998